

*І. М. Чемерис
Черкаси, Україна*

Іншомовна преса як засіб формування професійної компетентності студентів-журналістів

Навчаючи іноземної мови професійного спрямування, викладач зазвичай повинен вирішити низку практичних завдань. Потрібно визначитися із цілями, формами, методами, засобами та змістом навчання, вибір яких, передусім, залежить від вікових особливостей та професійного спрямування студентів. Найбільш нагальною проблемою для викладача стає вибір першоджерел, підручників, навчально-методичних посібників і т. д. Альтернативними традиційному підручнику засобами навчання можуть стати електронні тексти, аудіо та відео ресурси соціальних мереж, тексти засобів масової інформації.

На нашу думку, очевидно, що саме іншомовна преса (як у традиційному, друкованому, так і у електронному вигляді) може стати у нагоді при формуванні професійної іншомовної комунікативної компетентності майбутніх журналістів. Використовуючи оригінальні матеріали з періодичних іншомовних джерел, студенти поповнюють лексико-граматичний запас, розвивають мовленнєві навички через розвивальні творчі завдання, що дублюють професійні завдання журналіста. В процесі вивчення того чи іншого матеріалу, студенти долучаються до культурологічних реалій країни, мову якої опановують. Опрацьовуючи цікаву та актуальну інформацію, вони виробляють звичку систематично читати пресу, висловлюватись ясно і коротко. Ми також вважаємо, що саме студенти-журналісти повинні навчатися аналізувати газетний дискурс, порівнювати іноземні видання з вітчизняними, особливості їхньої верстки, рубрикації, використання різних жанрів, типів текстів, заголовків, стратегій, тактик та прийомів впливу на адресат. Зрештою, використовуючи іншомовні засоби комунікації, студенти формують власну журналістську культуру, розуміння поняття етики журналіста, розвивають особистість фахівця.

Більш дієвою, на наш погляд, є стратегія роботи від простого до складного, від мікро- до макрофункцій тексту. Тобто, взявши за основу медіаповідомлення, опрацьовуємо його лексичне наповнення, звертаємо увагу на журналістську термінологію, пізніше аналізуємо його зміст, виявивши композиційні особливості: введення в ситуацію, визначення проблеми, оцінювання та аргументування, розгортання практичного складника проблеми); окреслюємо тему, ідею та елементарні виражальні засоби журналістики (образи, факти, нормативи).

Опрацьовуючи матеріали іншомовної преси, пропонуємо використовувати систему вправ, яка містить дотекстові, притекстові (текстові) та післятекстові завдання і відповідає діагностико-підготовчому, змістовно-процесуальному та контрольному-коригувальному етапам організації навчально-пізнавальної роботи студентів. Зазначасмо також, що заняття можуть бути спрямовані на аналіз загальних відмінностей зарубіжної та

вітчизняної преси, особливостей газетних рубрик, жанрів, типів текстів, світлин та малюнків, заголовків, соціокультурних та соціолінгвістичних пізнань, журналістської внутрішньої та зовнішньої термінології, прийомів впливу на аудиторію, критичний аналіз змісту та форми журналістського тексту. Завдання творчого характеру умовно поділено на ситуативно-ігрові (усні), авторсько-імітаційні (письмові) та мистецькі. Серед них можна назвати, наприклад, «сприймання», «рекламу», «інтерв'ю», «репортаж», «прес-конференцію», «ток-шоу» та інше. Потрібно також зазначити, що використовуючи медійні повідомлення іноземною мовою, ми не тільки формуюмо іншомовну компетентність майбутніх журналістів, але й готуємо студентів до осмисленого розуміння ролі журналіста у громадянському суспільстві як відповідального творця медіапростору.

Секція 4.

Професійне й особистісне становлення фахівця в навчально-виховному процесі вишого навчального закладу. Роль магістратури в підготовці наукових та науково-педагогічних кадрів для системи освіти України.

І. В. Герасимова, Н. Є. Герасимова
Черкаси, Україна

Вплив стресогенних ситуацій на психосоціальну адаптацію особистості

Переживання стресу та управління ним є центральними, ключовими явищами багатьох людських проблем, досліджуваних психологічною наукою. Так само актуальні стресові ситуації і для студентства, яке, навчаючись у вищій школі, зустрічається з низкою ситуацій, що можуть нанести непоправної шкоди психіці особистості.

Для дослідження когнітивних механізмів копінг-поведінки науковцями вагоме значення має концепція Р. Лазаруса. Процеси, пов'язані з переживанням людиною стресу, з поведінкою та способами захисту розглядають М. Перре, У. Бауман, Л. І. Анциферова, Б. Д. Карвасарський, Т. Л. Крюкова, Р. Р. Набіулліна, Л. Д. Демина, И. А. Ральникова та інші.

Під психічним стресом розуміється невідповідність між навантаженням і наявними ресурсами, супроводжуване такими емоціями, як страх, гнів, пригніченість і т. д. Викликані або пригнічені у зв'язку з цим реакції – копінг (coping – «долати»), що допомагають відновити рівновагу, можуть бути в тій чи іншій мірі відповідними, тобто адаптивними. Копінг – це стабілізуючий фактор, що допомагає особистості підтримувати психосоціальну адаптацію під впливом стресу. Впоратися з ситуацією – означає підпорядкувати собі обставини, подолати проблеми, впоратися з ними. Копінгові реакції вважаються адаптивними, якщо сприяють досягненню рівноваги і надалі сприяють зменшенню або усуненню шкідливих побічних впливів [1]. У контексті даної термінології психологи говорять про «захист», «купіювання стресу», «подолання» і «долання». В останні роки психологи часто використовують термін «копінг», розуміючи його як адаптивну поведінку.

У даний час переважна більшість досліджень когнітивних механізмів копінг-поведінки проводиться в руслі концепції Р. Лазаруса. У них описуються взаємозв'язки між оцінками загрози, втрати, виклику і типами поведінки. Визначення когнітивного оцінювання, запропоновані вітчизняними авторами (Л. І. Андиферовою, Т. Л. Крюковою), також апелюють до теорії Р. Лазаруса [2; 3; 4].

Існують наступні види стресових ситуацій:

– макростресори – критичні життєві події, що вимагають тривалої соціальної адаптації, витрат великої кількості сил і супроводжуються стійкими афективними порушеннями;

– мікростресори – повсякденні перевантаження і неприємності, локалізовані в часі, що тягнуть за собою погіршення самопочуття для відновлення адаптації, що вимагають невелику кількість часу (хвилини);

– психотравми – травматичні події, що характеризуються поза межним порогом інтенсивності, раптовим і непередбачуваним початком;

– хронічні стресори – це перевантаження з тривалою протяжністю в часі, характеризуються повторюваними однотипними стресовими навантаженнями.

Перре і Райхертс (Perrez M., Reicherts) спробували сформулювати копінг стратегії (способи психологічної діяльності і правила поведінки, що виробляються свідомо і спрямовані на подолання стресової ситуації, умовно-нормативні рекомендації подолання стресу), обґрунтувати їх емпірично, а також рекомендувати поведінку з урахуванням стресорних ознак (наприклад, контрольованість) і мети (наприклад, вирішення проблеми). Класифікація копінг-стратегій за Перре та Райхертс має наступний вигляд: активний вплив на ситуацію; втеча чи відхід із психотравмуючої ситуації; пасивність переживання [1].

Виходячи з вище зазначеного, можна виділити два стилі реагування в проблемній ситуації:

1. *Проблемно-орієнтований стиль* – це раціональний аналіз проблеми, пов'язаний зі створенням і виконанням плану вирішення у важкій ситуації, його прояв можна побачити в таких реакціях: самостійний аналіз того, що стається; звернення за допомогою до інших; пошук додаткової інформації.

2. *Суб'єктивно-орієнтований стиль* – наслідок емоційного реагування на ситуацію. Він не супроводжується конкретними діями, а проявляється у вигляді спроб не думати про проблему, залученням інших у свої переживання, бажанням забути уві сні, розчинити свої негаразди в алкоголі, наркотиках або компенсувати негативні емоції їжею.

Виходячи із стилів реагування, можна умовно описати два типи людей:

1. Люди, які вдаються до механізмів психологічного захисту, які сприймають світ як джерело небезпеки, характеризуються невисокою самооцінкою, песимістичні.

2. Люди, які використовують копінг-механізми – реалісти, оптимісти,

характеризуються позитивною самооцінкою і сильно вираженою мотивацією досягнення.

Залежно від типу особистості і сили дії стресора використовуються різні рівні психологічного захисту – це спеціальна система стабілізації особистості, спрямована на захист свідомості від неприсних, травмуючих переживань. Захист відбувається шляхом витіснення інформації і суперечить Я-концепції людини. Принцип психологічного захисту полягає в ослабленні внутрішньої особистісної напруги шляхом спотворення існуючої дійсності або приводячи організм до наступних змін: психічним перебудовам, тілесним порушенням (дисфункціям), що виявляються у вигляді хронічних психосоматичних симптомів; змін способів поведінки. При тривалому невроті допускається поява так званих вторинних захисних механізмів, які закріплюють невротичну поведінку (наприклад, виникнення раціоналізації з метою виправдання своєї неспроможності, або відхід у хворобу, що звільняє від відповідальності за вирішення проблеми).

У свою чергу, копінг-стратегія – це адаптивна форма поведінки, яка підтримує психологічну рівновагу в проблемній ситуації. Проблема ситуація характеризується невизначеністю, підвищеною складністю, стресогенністю, суперечливістю. В умовах життя при наявності стресу терапевтичні (в тому числі і профілактичні) втручання для його придушення вимагають раціональних дій, які передбачають наступні процеси: аналіз проблеми (діагностична фаза); обдумування засобів і шляхів вирішення проблеми; здійснення втручання; безперервні зусилля по оптимізації втручання.

Мета діагностики полягає в описі та поясненні проблеми. Спочатку розглядаються провідні стресори і реакції на них на рівні: поведінки (активний вплив на стресор, або пасивність, або втеча і т. д.); когнітивний (вид самокомунікації в стресових ситуаціях); емоцій (які типові стресові емоції проявляються); можливих психологічних реакцій, якщо це здається доцільним і технічно здійсненним (є яскравий психологічний зразок).

Самоконтроль розуміється як особливий випадок саморегулювання, коли поведінкові альтернативи знаходяться в конфлікті. Кенфер та інші виокремлюють наступні цілі самоконтролю:

- навчитися управляти власною поведінкою в певних ситуаціях (наприклад, у конфліктних) для досягнення особистих цілей; навчитися розпізнавати спеціальні фізіологічні види збудження і емоцій (наприклад, страх, біль), впливати на них або по можливості уникати їх;
- навчитися впливати на когнітивні процеси (наприклад, недооцінені думки) і приводити їх у відповідність з власними уявленнями про цілі.

Втручання включає в себе сім фаз, під час яких клієнт максимально активний: створення сприятливих робочих умов; прагнення до значної зміни мотивації і вибору початкових областей зміни; аналіз поведінки та розробка функціональної умовної моделі; об'єднання цілей втручання; планування та проведення спеціальних методів; визначення прогресу; оптимізація успіху, заходи, що запобігають поверненню назад, і завершення втручання [4].

Отже, набуває актуальності вивчення науковцями копінг-стратегій, як форми адаптивної поведінки, яка обирається особистістю для підтримки

психологічної рівноваги в проблемній ситуації.

Література

1. Перре М. Клиническая психология / М. Перре, У. Бауман. – Питер, 2007. – 1312 с.
2. Карвасарский Б. Д. Клиническая психология / Б. Д. Карвасарский. – СПб. : Питер, 2004. – 539 с.
3. Набиуллина Р. Р. Механизмы психологической защиты и совладания со стрессом / Р. Р. Набиуллина, И. В. Тухтарова. – Казань, 2003. – 98 с.
4. Демина Л. Д. Психическое здоровье и защитные механизмы личности / Л. Д. Демина, И. А. Ральникова. – Барнаул : Изд-во Алтайского государственного университета, 2000. – 123 с.

*А. В. Демченко
Черкаси, Україна*

Особливості виховної роботи

з майбутніми фахівцями пожежно-рятувальної служби

За роки незалежності Україна визначила пріоритетні напрями розвитку освіти, окреслила її принципи та стратегії. У цій ситуації неминучим є пошук нових рішень у царині підвищення професіоналізму майбутніх фахівців пожежно-рятувальної служби. Досвід роботи вищої школи доводить складність організації та керівництва системою виховання у вищих навчальних закладах взагалі та військових зокрема. Важливим при цьому є створення виховного освітнього середовища при підготовці фахівців у вищій школі зі зовнішніми та внутрішніми взаємозв'язками та взаємозалежностями.

До теоретичних проблем виховання військовослужбовців зверталися В.П. Давидов, В.М. Дульник, В.М. Петренко та ін. Різні аспекти організації навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах МНС досліджували такі науковці як В.В. Вареник, Н.Я. Вовчата, П.С. Грачов, О.О. Ілляк, М.М. Козяр, М.С. Коваль, В.М. Покалюк, В.І. Ткачев та ін. [1; 2]. Практичне вирішення деяких питань виховання у Збройних силах, у військових закладах освіти представлено у доробках учених-практиків М.Й. Варій, І.О. Грязнов, В.В. Зонь, Т.К. Ісаснко, М.І. Нешиадин, В.М. Петренко, М.П. Ротань, Г.Д. Темко та на сторінках періодичної преси [1; 3].

Виховання у вузах МНС України вплетене в контекст реального життя людини і несе у собі всі її особливості. Відповідно якість виховання, його мета, засоби, методи та результати детерміновані як об'єктивними, так і суб'єктивними причинами, факторами, умовами. В Указі Президента "Про Концепцію виховної роботи у Збройних Силах та інших військових формуваннях України" [4] виховна робота визначається як "система організаційних, морально-психологічних, інформаційних, педагогічних, правових, культурно-просвітницьких та військово-соціальних заходів,